

KURSY W „SZKOLE EDUKACJI POLSKO-AMERYKAŃSKIEJ FUNDACJI WOLNOŚCI I UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO”

KURSY I SEMESTRU

Na szkole letniej:

Tożsamość i zasoby osobiste nauczyciela + warsztat z emisji głosu (30h)

Autobiografia edukacyjna (20h)

Gimnastyka umysłowa (5h)

Filozoficzne spory o edukację (14h)

Psychologiczne podstawy edukacji (20h)

Geografia społeczna szkoły (20h)

Portfolio (4h)

Seminarium integrujące (20h)

Matematyka szkolna (60h)

Autodiagnoza polonistyczna (30h)

Warsztat pisarski dla polonistów/matematyków (8h)

Sztuka nauczania ogólna plus przedmiotowa (10+10h)

Praktyki (36h)

Tutorial (17h przez cały rok)

KURSY II SEMESTRU

Dydaktyka przedmiotowa (48h)

Kompetencje wychowawcze i komunikacyjne (48h)

Sztuka nauczania ogólna plus przedmiotowa (22+22h)

Rozwój a edukacja (20h)

Jak się uczymy (20h)

Seminarium integrujące (44h)

Matematyka szkolna (60h)

Portfolio (4h)

System edukacji i prawo oświatowe (4h)

Praktyki (ok. 160 h)

KURSY III SEMESTRU

Dydaktyka przedmiotowa (72h)

Kompetencje wychowawcze i komunikacyjne (72h)

Sztuka nauczania ogólna plus przedmiotowa (30+30h)

Rozwój a edukacja (30h)

Matematyka szkolna (60h)

Seminarium integrujące (68h)

Portfolio (6h)

System edukacji i prawo oświatowe (6h)

Społeczne konteksty edukacji (8h)

Przywództwo w edukacji (12h)

Praktyki (ok. 160 h)

PRAKTYKI

Praktyka studencka nauki została rozdzielona na trzy etapy. Pierwszy z nich, praktyka pedagogiczno-psychologiczna trwa trzy tygodnie we wrześniu. Po tym etapie działania doskonalące umiejętności opiekuńcze i wychowawcze są realizowane równoległe z zadaniami wynikającymi z praktyki dydaktycznej. Praktyka dydaktyczna trwa 13 tygodni w szkole podstawowej oraz 15.5 tygodnia w szkole ponadpodstawowej. W każdym z tygodni student odbywa praktykę w wymiarze minimum 12 godzin tygodniowo, co oznacza, że zajmuje mu ona poranną i południową część dnia. Praktyki obejmują także innego rodzaju doświadczenia: udział w wycieczkach klasowych, zebraniach z rodzicami, zebraniach zespołów nauczycielskich, innych wydarzeniach z życia szkoły. Przez cały czas trwania praktyk pod opieką jednego mentora znajduje się dwóch studentów. Podczas praktyk studenci wykorzystują różnorodne narzędzia obserwacji i analizy warsztatu pracy nauczyciela oraz diagnozy kultury pracy szkoły, poznane na seminarium integrującym i innych przedmiotach Szkoły Edukacji, prowadzą fragmenty lekcji i całe lekcje wraz z nauczycielem mentorem lub drugim studentem oraz samodzielnie. Praktyki odbywają się w szkołach klinicznych, które współpracują ze Szkołą Edukacji. W wyniku ścisłej współpracy mentorzy (opiekunowie praktyk) ze szkół klinicznych odbyli liczne warsztaty, przygotowujące ich do pełnienia roli mentorskiej. Celem warsztatów było także uwspólnienie spojrzenia na nauczanie i edukację i języka rozmowy o niej.

SEMINARIUM INTEGRUJĄCE

Seminarium integrujące pełni szczególną rolę pośród wszystkich przedmiotów współtworzących roczny program studiów podyplomowych Szkoły Edukacji i jest innowacyjną, autorską metodą budowania przestrzeni uczenia się dla studentów, ze szczególnym uwzględnieniem łączenia przez nich teorii i metodologii z praktyką. W swoich założeniach seminarium ma być przestrzenią wymiany doświadczeń między uczestnikami i ujęcia ich

w kategoriach wiedzy dziedzinowej. W trakcie seminarium studenci będą przygotowywać się do trzech etapów praktyk: obserwacji lekcji oraz szkoty, współplanowania i współprowadzenia zajęć z nauczycielem - mentorem, a wreszcie – do samodzielnego planowania, przeprowadzania i ewaluowania lekcji z uwzględnieniem różnych potrzeb edukacyjnych, społecznych i emocjonalnych uczniów. Warsztatowy charakter zajęć pozwala na wykorzystanie w praktyce różnych sposobów planowania działu i lekcji oraz ewaluację tego procesu, między innymi za pomocą wykorzystania szkolnych studiów przypadków (*case studies*). Nowatorski charakter seminarium (wykorzystanie doświadczeń całorocznych praktyk i indywidualnego tutoring) sprzyja dekonstrukcji przekonań dotyczących pracy nauczyciela, procesu uczenia się, trudności z tego wynikających i możliwości ich przezwyciężania. Pełni tym samym funkcję formacyjną – umożliwia autorefleksję i autoewaluację studenta jako nauczyciela.

MATEMATYKA SZKOLNA*

*kurs obowiązkowy dla słuchaczy specjalności przygotowującej do wykonywania zawodu nauczyciela matematyki

Kurs służy odświeżeniu i doskonaleniu umiejętności rozumowania i dowodzenia w zadaniach z poziomu matematyki szkolnej. Rozwiązywane zadania dotyczą różnych obszarów matematyki szkolnej, ze szczególnym naciskiem na geometrię. Podstawowym kryterium zaliczenia przedmiotu jest poziom kompetencji merytorycznych przejawiający się w liczbie rozwiązanych zadań i jakości przedstawionych rozwiązań.

AUTODIAGNOZA POLONISTYCZNA*

*kurs obowiązkowy dla słuchaczy specjalności przygotowującej do wykonywania zawodu nauczyciela języka polskiego

Przedmiot służy realizacji dwóch kluczowych zadań: diagnozie oraz uzupełnianiu kompetencji studentów w obszarach fundamentalnych dla dydaktycznego wykorzystania wiedzy polonistycznej. 30-godzinny kurs składa się z segmentów skupionych wokół podstawowych zagadnień wiedzy literaturoznawczej i językoznawczej niezbędnych nauczycielowi

w polonście na wszystkich etapach edukacyjnych. Zajęcia kursu mają charakter warsztatowo-ćwiczeniowy i obejmują następujące segmenty tematyczne: odbiór i rozumienie tekstu (w tym odróżnianie faktów od opinii, rozpoznawanie intencji tekstu), analiza i interpretacja tekstów literackich i innych tekstów kultury z elementami poetyki, tworzenie tekstu (w tym argumentacyjnego), funkcjonalna wiedza językowa - składniowa, słowotwórcza, fleksyjna. Podstawowym kryterium zaliczenia przedmiotu jest ujawniony w zadaniach poziom kompetencji merytorycznych studentów.

WARSZTAT PISARSKI DLA POLONISTÓW

Warsztat pisarski - jego celem jest autodiagnoza i refleksja na temat doświadczeń związanych z pisaniem. Prowadzenie refleksji jest możliwe dzięki wykorzystaniu narzędzi warsztatowych, opartych na założeniach projektu Reading and Writing Project Teachers College Uniwersytetu Columbia. Studenci tworzą autonarracje na temat ich doświadczeń. Warsztat kończy się prezentacją stworzonych tekstów.

WARSZTAT PISARSKI DLA MATEMATYKÓW

Warsztat pisarski dla matematyków - jego celem jest autodiagnoza i refleksja na temat doświadczeń związanych z pisaniem i znaczenia pisania w zawodzie nauczyciela. Prowadzenie refleksji jest możliwe dzięki wykorzystaniu narzędzi warsztatowych, opartych na założeniach projektu Reading and Writing Project Teachers College Uniwersytetu Columbia. Studenci tworzą teksty na temat ich doświadczeń i planów. Warsztat kończy się symulacją pracy redakcji pisma nauczycielskiego, recenzjami koleżeńskimi i redagowaniem opracowanych tekstów.

TUTORIAL

Tutor Szkoły Edukacji wspiera studenta/studentkę w ich rozwoju, w określeniu i realizacji ich planów. Jest gwarantem głębokiej indywidualizacji kształcenia. Pomaga odkrywać mocne strony i talenty, budować właściwą samoocenę ich nauczycielskiego doświadczenia. Wskazuje sposoby obserwacji i refleksji nad warszatem pracy nauczyciela oraz wspiera studentów

w ewaluacji ich działań. Wspiera studenta na początku jego studiów, umożliwiając mu głębsze osadzenie w nowej rzeczywistości i wzmacniając jego poczucie przynależności. Służy pomocą w zrozumieniu procedur, standardów, oczekiwań. Podstawowym zadaniem tutora jest prowadzenie indywidualnego tutorialu, opartego na praktyce i doświadczeniu. Tutorialem określamy szereg działań, których podmiotem jest każdy ze studentów Szkoły Edukacji. W jego ramach student otrzymuje wsparcie w kształtowaniu swojego nauczycielskiego doświadczenia, zarówno w perspektywie ogólnej, wychowawczej, jak i dydaktyki szczegółowej. Na spotkaniach wspiera go w projektowaniu działań, wspierających rozwój osobistych zainteresowań studenta, związanych z pracą w szkole, a także obszarów rozwoju. Istotne jest, aby student/ budował swoją niezależność oraz poczucie sprawstwa, ćwiczył się w konsekwencji oraz wzmacniał i utrwalał rozwijane kompetencje. We współpracy istotnym punktem odniesienia jest portfolio studenta. Zawarte w nim zadania pomagają studentowi pogłębić zagadnienia, pojawiające się podczas zajęć w Szkole Edukacji. W trakcie trwania praktyk szkolnych tutor obserwuje lekcje prowadzone przez studentów lub ich fragmenty, omawiają je wspólnie i na podstawie wniosków planują dalsze działania. W ten sposób pracują także nad analizą nagrań, przyniesionych przez studenta i pokazujących jego praktykę. W czasie każdego trymestru praktyk (zarówno w szkole podstawowej, gimnazjum jak i liceum) mają miejsce dwa spotkania trójstronne, w których oprócz studenta i tutora uczestniczy także mentor, współpracujący ze studentem w czasie trwania jego praktyk. Spotkania tego rodzaju wspierają samoocenę podopiecznego. Wprowadzenie studenta w zasady tutorialu, umożliwienie mu doświadczenia takiej formy współpracy i wsparcia umożliwia w przyszłości wykorzystywanie tej wiedzy w pracy z uczniami lub innymi dorosłymi uczącymi się (na przykład podopiecznym stażu). Podczas zajęć tutor nie tylko wykorzystuje różne techniki pracy, ale także omawia na bieżąco z podopiecznym efekty stosowania tych technik i narzędzi. Dzięki temu student buduje swój tutorski warsztat. Dla grupy studentów, którzy współpracują z nim w ramach tutorialu, tutor prowadzi seminarium integracyjne. Treści, realizowane w tutorialu w relacji indywidualnej, porządkowane są i systematyzowane w perspektywie grupy, dzięki czemu synteza doświadczeń nabiera charakteru teorii opartej na praktyce.

PORTFOLIO

Portfolio postrzegane bywa często jako jedna z form prezentacji i oceny osiągnięć. Tymczasem cel wprowadzenia portfolio jako elementu kształcenia w SE jest znacznie szerszej zakreślony. Najważniejszy w zastosowaniu tej metody jest jej wpływ na autonomizację procesu uczenia się. Studenci prowadzący swoje portfolio przede wszystkim uczą się kontroli kierowania własnym uczeniem się. Są skłaniani do autorefleksji, oceniani i doceniani za umiejętność samooceny, mierzenia się z trudnościami i zauważanie zmian w poziomie własnych umiejętności.

Dodatkowo portfolio służy połączeniu w całościowy opis drogi do uzyskania kluczowych profesjonalnych kompetencji podczas studiowania w SE. Dotyczy to w różnym stopniu wszystkich przedmiotów, ale też wiedzy i umiejętności uzyskiwanych poza zajęciami zorganizowanymi w SE. Studenci gromadzący nawet drobne dowody własnego samodoskonalenia dysponują nimi w momencie omawiania różnych tematów na zajęciach i mogą je wykorzystywać, weryfikować, modyfikować i uzupełniać niezależnie od kolejności ich pojawiania się w obrębie różnych dziedzin. Udokumentowane doświadczenia praktyczne wraz osobistymi refleksjami mogą zostać użyte na przykład podczas teoretycznej analizy danego zagadnienia lub odwrotnie wcześniejsze teoretyczne wprowadzenie może być przywołane gdy będzie możliwość zweryfikowania wiedzy w praktyce. W szczególny sposób portfolio jest wykorzystywane w pracy z tutorem, podczas systematycznych spotkań. Portfolio studenta SE nie jest jedynie zbiorem materiałów i dokumentów gromadzonych podczas nauki. Służy nie tylko dokumentowaniu końcowych efektów (gotowych prac, rozwiązanych zadań lub zrealizowanych projektów), ale też pokazaniu drogi do ich uzyskania. Zadaniem każdego ze studentów jest przedstawienie własnych reakcji na prezentowane treści i zdarzenia omawiane na zajęciach, a następnie utrwalenie doświadczeń zdobytych w procesie uczenia się, także podczas realizacji zadań zespołowych i indywidualnych, praktyk, aktywności po zajęciach. Zbiór wykorzystywany jest podczas procesu uczenia się i później w odtworzeniu przebiegu tego procesu. Prowadzenie portfolio, obok okazji do rozwijania ważnych umiejętności obserwacji i refleksji, staje się też ważnym elementem kształcenia nawyków niezbędnych w wykonywaniu zawodu nauczyciela, takich jak systematyczność i dyscyplina w pracy, umiejętność kategoryzowania, wyboru i selekcji materiałów, podejmowania decyzji. Prowadzenie portfolio sprzyja świadomemu i kontrolowanemu procesowi studiowania.

W przypadku studiów w SE, ze względu na ich organizację i możliwość indywidualizacji procesu kształcenia, portfolio staje się sposobem na kształtowanie spójnego, spersonifikowanego programu uczenia się, pozwalającego na wyznaczanie i modyfikowanie celów, a wreszcie śledzenie i dokumentowanie drogi do ich realizacji.

SZTUKA NAUCZANIA

„Sztuka nauczania” stanowi pomost pomiędzy współczesną dydaktyką ogólną a dydaktykami przedmiotowymi języka polskiego i matematyki. Odwołuje się też do wszystkich pozostałych kursów obecnych w programie Szkoły Edukacji. Większość oferowanych zajęć „Sztuki nauczania” stanowi wprowadzenie do poznawania ważnych prawidłowości i zasad rządzących procesem nauczania/uczenia się na poziomie ogólnym, aby później studenci poznawali je w kontekście przedmiotowym. Czasem jednak dzieje się odwrotnie, zajęcia ze „Sztuki nauczania” są okazją do pogłębionej refleksji i podsumowania zgromadzonej wiedzy oraz doświadczeń uzyskanych na innych zajęciach i w czasie praktyk szkolnych. Połowa zajęć odbywa się w połączonej grupie matematyków i polonistów, którzy wspólnie zajmują się ogólnym zagadnieniem, a następnie w drugiej części zajęć, już podzieleni, powracają do tej samej tematyki analizowanej z perspektywy przedmiotu nauczania. W swoim założeniu kurs „Sztuki nauczania” służy wprowadzeniu słuchaczy w tematykę związaną z procesem kształcenia i wychowania, celami i sposobami jego organizacji, warunkami, w jakich przebiega i efektami, do których prowadzi. Na poziomie wiedzy udział w zajęciach ma pomóc studentom zrozumieć ten proces, na poziomie umiejętności nauczyć się go organizować i odnajdywać swoje w nim miejsce, korzystając z najnowszych badań naukowych oraz własnych obserwacji. Na poziomie postaw kurs ma przyczynić się do wykształcenia nawyku podchodzenia do swojej przyszłej roli z krytycznym namysłem i zrozumienia konieczności stałego samodoskonalenia.

DYDAKTYKA LITERATURY I JĘZYKA POLSKIEGO*

*kurs obowiązkowy dla słuchaczy specjalności przygotowującej do wykonywania zawodu nauczyciela języka polskiego

Kurs dydaktyki literatury i języka polskiego służy wyposażeniu studentów w kompetencje niezbędne dla nauczyciela na wszystkich etapach edukacyjnych. Podstawą konstrukcji kursu jest przekonanie o ważności edukacji polonistycznej w kształceniu kompetencji kluczowych, umożliwiających funkcjonowanie człowieka we współczesnym świecie. Treści kursu obejmują zatem specyficzne cele edukacji polonistycznej, w tym edukacji literackiej, kulturowej i językowej, rozpatrywanych z szerszej, pozaszkolnej perspektywy. Cechą wyróżniającą kursu jest ujęcie klasycznych zagadnień polonistyki szkolnej w optyce współczesnych technik kształcenia umiejętności mówienia, słuchania, interpretowania tekstów kultury i pisania, których skuteczność potwierdzona została empirycznymi badaniami strategii nauczania i uczenia się. Specyfika kursu ujawnia się również w zogniskowaniu kształcenia studentów wokół doświadczeń zdobywanych w trakcie całorocznych praktyk pedagogicznych. Wprowadzanie treści polonistycznych planowane jest w powtarzającej się sekwencji: autorefleksja, diagnoza uczniów, planowanie pracy i ewaluacja efektów. Takie ujęcie pozwala na planowanie działań edukacyjnych przede wszystkim w odniesieniu do potrzeb uczniów. Innowacyjność kursu opiera się także na wykorzystaniu doświadczeń studentów (rekonstruowanych na przykład w formie autobiografii czytelniczej i pisarskiej), tak aby w przyszłości mogli planować działania dydaktyczne w oparciu o doświadczenia uczniów. Kurs dydaktyki literatury i języka polskiego jest zintegrowany z innymi kursami realizowanymi w Szkole Edukacji, w szczególności ze sztuką nauczania, psychologią poznawczą, seminarium integrującym i tutorialem.

DYDAKTYKA MATEMATYKI*

*kurs obowiązkowy dla słuchaczy specjalności przygotowującej do wykonywania zawodu nauczyciela matematyki

Kurs łączy w sobie wiedzę i umiejętności związane z nauczaniem kluczowych działów matematyki szkolnej z umiejętnościami nauczycielskimi niezbędnymi w nauczaniu takich procesów jak: analiza informacji, budowanie modeli matematycznych, budowanie strategii rozwiązywania problemów matematycznych, rozumowanie i argumentacja. Charakterystyczną cechą kursu jest silnie nastawienie na rozwijanie u przyszłych nauczycieli umiejętności

rozpoznawania trudności uczniów związanych z uczeniem się matematyki i umiejętności doboru metod pokonywania tych trudności. Omawianie najważniejszych zagadnień nauczania matematyki rozbudowane będzie o lekturę i dyskusję kluczowych badań i prac naukowych związanych z tymi zagadnieniami. Niemal wszystkie zagadnienia teoretyczne ilustrowane są przykładami z praktyki szkolnej, a cały kurs jest skorelowany zarówno z kursem obejmującym dydaktykę ogólną, jak i z tematami realizowanymi przez studentów w ramach seminarium integracyjnego oraz rytmem praktyk szkolnych. Jednym z przejawów tej korelacji jest ułożenie tematów w takiej kolejności, by studenci w semestrze jesiennym przygotowani byli głównie do nauczania w szkole podstawowej, a w semestrze wiosennym – w szkole ponadpodstawowej.

KOMPETENCJE WYCHOWAWCZE I KOMUNIKACYJNE

Celem kursu jest stworzenie w programie Szkoły Edukacji przestrzeni do systematycznej rozmowy ze studentami na temat pracy wychowawczej nauczyciela – która jest z jednej strony dość powszechnie uważana jako kluczowa dla edukacji „w pełnym znaczeniu tego słowa” oraz identyfikowana przez początkujących nauczycieli jako szczególnie dla nich ważna i trudna, a z drugiej strony nie znajduje zazwyczaj należnego jej miejsca w programach kształcenia nauczycieli oraz jest zbyt często minimalizowana w praktyce szkolnej. „Wychowanie” bywa rozmaicie rozumiane. W Szkole Edukacji chcemy je rozumieć jako:

1. wspomaganie przez nauczyciela harmonijnego rozwoju osobowości oraz samoświadomości uczniów
2. rozwijanie umiejętności emocjonalnych i społecznych uczniów (*non cognitive skills, social and emotional learning*) – służących osiągnięciu indywidualnych celów życiowych (takich jak rozumienie i kontrola własnych emocji, wytrwałość) oraz dobremu funkcjonowaniu w społeczeństwie (takich jak odczytywanie i rozumienie emocji innych, umiejętność współpracy)
3. kształtowanie charakteru, w tym takich cnót jak odwaga, uczciwość, wielkoduszność, pokora, otwartość/tolerancyjność, empatyczność/solidarność

4. kształtowanie dobrych nawyków nauki i pracy – np. poczucia odpowiedzialności za własne uczenie się, umiejętności planowania pracy, utrzymywania samokontroli i dyscypliny, umiejętności podejmowania decyzji
5. budzenie i rozwijanie ciekawości poznawczej, „zaangażowania w świat”
6. budowanie postawy odpowiedzialności społecznej, aktywności obywatelskiej, patriotyzmu
7. prewencję zachowań aspołecznych i autodestrukcyjnych.

Wychowywanie, najprościej rzecz biorąc, jest zatem kształtowaniem tych umiejętności i postaw, które nie są czysto przedmiotowe, ale które składają się na to, że życie ludzkie może być spełnione i szczęśliwe (nie mylić z „przyjemne”.) W tak rozumianym wychowaniu nauczyciele mogą i powinni uczestniczyć. Kurs służy osiągnięciu przez studentów pogłębionej świadomości tego, czym jest rola wychowawcza nauczyciela i jakie dylematy i wybory się z nią wiążą, oraz zdobyciu przez nich praktycznych umiejętności, które pozwolą im wychowywać zarówno *implicite* (czyli w toku „zwykłego” nauczania) jak i *explicite* (a zatem poprzez świadome konstruowanie sytuacji wychowawczych, realizowanych samodzielnie lub we współpracy z innymi nauczycielami, rodzicami i specjalistami spoza szkoły.) Dzięki zastosowaniu formuły warsztatów prowadzonych zarówno przez kadre dydaktyczną Szkoły Edukacji jak i przez zaproszonych specjalistów, kurs uwzględnia fakt istnienia wielości równoprawnych podejść i metod wychowawczych i szanuje ten pluralizm – w ramach systemu wartości przyświecającego Szkole Edukacji. Program kursu uwzględni również warsztat nt. bezpieczeństwa dzieci i młodzieży oraz udzielania pierwszej pomocy.

PSYCHOLOGICZNE PODSTAWY EDUKACJI

Kurs stanowi wprowadzenie do psychologii uczenia się, różnic indywidualnych, społecznej, rozwojowej, oraz specyficznych potrzeb edukacyjnych. W ramach kursu wprowadzimy kluczowe pojęcia z tych obszarów psychologii i zastosujemy je do opisu i wyjaśniania zjawisk, które studenci obserwują na jednocześnie odbywających się praktykach psychologiczno-pedagogicznych (w szkole podstawowej i ponadpodstawowej).

JAK SIĘ UCZYMY? 10 KLUCZOWYCH PYTAŃ

Kurs ten zaznajamia studentów z odkryciami psychologii uczenia się i nauczania. Przyjmujemy perspektywę nauczyciela, który pracuje w typowej klasie szkolnej (czyli jego uczniowie różnią się znacznie wiedzą, zdolnościami, zainteresowaniami i potrzebami), i który chce jak najlepiej rozwinąć wiedzę i umiejętności swoich uczniów – a przede wszystkim rozbudzić ich ciekawość świata i chęć uczenia się. Próbuje odpowiedzieć na pytanie: jak wiedza psychologiczna może mu w tym pomóc? Kurs ma pomóc studentom myśleć o nauczaniu w kategoriach planowania dydaktycznego (*instructional design*), czyli świadomego projektowania procesu nauczania, aby zmaksymalizować jego efektywność i atrakcyjność dla uczniów.

ROZWÓJ A EDUKACJA – ZAGADNIENIA ZAAWANSOWANE

Kurs służy rozwinięciu i pogłębieniu wiedzy o rozwoju dzieci i młodzieży, nabytej w ramach kursu „Psychologiczne podstawy edukacji” oraz poszerzeniu jej o rozumienie mechanizmów nabywania wiedzy i kompetencji w zakresie języka, czytania, pisania, matematyki oraz rozumienia praw rządzących światem fizycznym i biologicznym (a zatem wiedzy i kompetencji związanych z uczeniem się poszczególnych przedmiotów szkolnych.) Kurs ma charakter stosowany: przyjmujemy w nim perspektywę nauczyciela, który zderza się z wyzwaniem zrozumienia rozwoju (poznawczego, emocjonalnego i społecznego) swoich uczniów, bez czego nie może podejmować adekwatnych decyzji dydaktycznych i wychowawczych. W ramach kursu będziemy wyciągać wnioski z wiedzy o rozwoju dla efektywnego i inspirującego nauczania oraz mądrego, skutecznego wychowywania. Zostawimy też miejsce na omówienie tematów, które zasugeruje grupa.

GEOGRAFIA SPOŁECZNA SZKOŁY

„Geografia społeczna szkoły” ma charakter propedeutyczny – jest wprowadzeniem do pedagogiki. Celem kursu jest poznanie i analiza podstawowych terminów używanych w rozmowie o edukacji. Za przykłady takich słów – kluczy niech posłużą: wychowanie, funkcja wychowawcza szkoły, partnerstwo szkoły z rodzicami, klimat szkoły i klasy, proces grupowy,

specjalne potrzeby edukacyjne, diagnoza pedagogiczna, profilaktyka zachowań trudnych czy bariery komunikacyjne. Studia w Szkole Edukacji wymagają zaraz na początku pogłębionego rozumienia i dostrzeżenia nieoczywistości znaczeń, zwłaszcza w przypadku tych pojęć, które są częścią potocznej wiedzy o szkole, a ich zwyczajowe rozumienie może mieć charakter upraszczający. Studenci i studentki realizują określone zadania badawcze i sporządzają w efekcie krytyczny opis doświadczanych i obserwowanych faktów: osób, miejsc i zdarzeń. W efekcie wspólnie przygotowują rodzaj internetowego atlasu szkoły jako takiej, z wykorzystaniem witryn Google'a. Sugerowany w kursie podział treści koncentruje osoby studiujące wpierw na rolach społecznych specyficznych dla wspólnoty szkolnej (dział Ludzie), następnie na przestrzeni zarówno w aspekcie fizycznym, jak i społeczno-kulturowym (dział Miejsca), a wreszcie na pograniczach szkoły i środowiska, w którym szkoła działa (dział Granice), przy czym mówimy tu zarówno o delimitacjach uchwytnych w przestrzeni (między szkołą a jej otoczeniem), jak i ujawnianych np. w języku (w którym słychać np. zróżnicowanie kapitałów kulturowych uczniów). Koncept „Ludzie – miejsca - granice” potraktowany jako osnowa wątków tematycznych uzasadnia sięgnięcie po metaforę geografii w nazwie kursu.

TOŻSAMOŚĆ I ZASOBY OSOBISTE NAUCZYCIELA

Świetni nauczyciele mają wiele cech wspólnych – na przykład koncentrują się na uczeniu się uczniów, a nie na sobie, sprawnie diagnozują stopień zrozumienia danego tematu przez uczniów i na bieżąco dostosowują do niego swoje nauczanie, budują sprzyjający uczeniu się klimat klasy. A jednak we wszystkich tych (i innych) działaniach, które stanowią o dobrym rzemiośle nauczycielskim, świetni nauczyciele przejawiają również coś mniej uchwytneho: autentyczność, świadomość i pewność siebie a nawet pewną dozę artystyzmu, która wynika z ich osobowości. Indywidualności tej nie można i nie należy pomijać w procesie „stawania się nauczycielem” ponieważ w edukacji – by użyć słów Marshalla McLuhana poza ich pierwotnym kontekstem – „przeказnik jest przekazem”. Intensywny warsztat „Tożsamość i zasoby osobiste nauczyciela” jest pierwszym krokiem na drodze budowania samoświadomości i tożsamości nauczycielskiej studentów Szkoły Edukacji PAFW i UW. Pozostając w silnym związku (czasowym i tematycznym) z warsztatem „Autobiografia edukacyjna”, warsztat „Tożsamość i zasoby osobiste nauczyciela” posługuje się metodami introspekcji oraz treningu

interpersonalnego aby pomóc studentom uświadomić sobie, jakimi nauczycielami pragną zostać i jak są postrzegani przez innych. Warsztaty przysłużą się również budowaniu, ze zbioru wcześniej nieznających się ludzi, *grupy studenckiej* – wspólnoty osób, którzy sobie ufają i wierzą, że mogą rozwijać się, korzystając z siebie nawzajem. Warsztat obejmie również przygotowanie w zakresie emisji głosu.

AUTOBIOGRAFIA EDUKACYJNA

Refleksyjność, rozumiana jako zdolność do namysłu nad swoim działaniem, prowadząca do coraz lepszego rozumienia siebie i swojej dziedziny oraz do wzięcia odpowiedzialności za swoją pracę, uznawana jest dziś za jedną z najważniejszych kompetencji profesjonalnych w oświacie. Ukształtowanie „refleksyjnego praktyka” jest celem całego procesu uczenia się w Szkole Edukacji, a wstęp do realizacji tego celu to zajęcia poświęcone „autobiografii edukacyjnej”. Biografia każdego ze studentów i studentek zawiera olbrzymią liczbę doświadczeń szkolnych pochodzących z czasów dzieciństwa i wczesnej młodości. Analiza tych doświadczeń – wiedzy uprzedniej studentów nt. uczenia się / nauczania – jest warunkiem koniecznym profesjonalnego rozwoju w Szkole Edukacji. Inaczej, przyjmowane poza świadomością dydaktyczne teorie naiwne, nawyki czy niewypowiedziane założenia dotyczące szkoły, będą nieustannie zaburzać uczenie się studentów i studentek. Nie idzie przy tym o odebranie komukolwiek ważnych, formujących doświadczeń, niekiedy kluczowych dla wyboru zawodu nauczycielskiego. Celem zajęć jest natomiast krytyczny osąd „szkolnych czasów” i potocznej teorii szkoły. Osąd ten pozwoli absolwentowi studiów stworzyć z czasem *osobistą metodę dydaktyczną* na mocnym fundamencie *wspólnej teorii* ugruntowanej w badaniach edukacyjnych.

FILOZOFICZNE SPORY O EDUKACJĘ

Co robi szkoła? To oczywiste — uczy. Ale czego, jak i po co? I dlaczego właśnie tak? Wystarczy spojrzeć na oczywistość trochę z boku i okazuje się, że instytucja szkoły jest oparta na głębokich założeniach aksjologicznych, filozoficznych i antropologicznych. Innymi słowy: powiedz mi, jak widzisz dobrą szkołę, a ja ci powiem, czym jest dla ciebie człowieczeństwo, dobro, naród, państwo — i jak rozumiesz dobre życie. Nasz kurs ma jeden główny cel: pomóc

nam zrozumieć, że każda wizja edukacji wiąże się z szerszą wizją świata; jest uwikłana w jakąś narrację, jest częścią szerszej struktury pojęciowej. Spróbujemy odnaleźć takie linki i sami zrozumieć, co implikują cele edukacyjne, jakie sobie (często bezrefleksyjnie) stawiamy. Może widzimy ucznia jako adepta demokracji i zakładamy, że człowieczeństwo to przede wszystkim racjonalizm; może wierzymy tylko w dobrobyt i chcemy chować produktywnych pracowników? Chcemy, by uczniowie byli indywidualistami, czy raczej członkami silnej wspólnoty? Co jest dla nas ważne, wiedza czy umiejętności? Warsztaty pozwolą nam więc ujrzeć szersze, filozoficzne znaczenie decyzji programowych, pedagogicznych i metodycznych.

PRZYWÓDZTWO W EDUKACJI

Założenia kursu „Przywództwo w edukacji” wynikają z potrzeby przygotowania przyszłych nauczycieli do kształtowania ogólnych warunków nauczania, wychowania i współpracy w szkole w obliczu ciągłych zmian w edukacji. Nauczyciel ustawicznie modyfikuje swój warsztat pracy, co wynika z konieczności rozwoju zawodowego. Zarazem w coraz większym stopniu jest w centrum reform, mających na celu ewolucję systemów edukacyjnych. Te dwie perspektywy widoczne są w każdym z zagadnień, poruszanych na zajęciach. Umożliwia to zbudowanie wspólnego rozumienia roli przywódcy/lidera w szkole w kształtowaniu kultury pracy szkoły otwartej na zmianę. Istotnym efektem kształcenia jest rozwój umiejętności wspierających współpracę oraz partycypację społeczną.

SYSTEM EDUKACJI I PRAWO OŚWIATOWE

Kurs ma na celu zapoznanie uczestników z organizacją i zasadami funkcjonowania systemu edukacji w Polsce, w tym z przepisami prawa mającymi zastosowanie do sytuacji, które mogą się zdarzyć w rzeczywistej pracy nauczycielskiej. Szczególny nacisk w kursie kładzie się na prawo oświatowe dotyczące pracy nauczycieli na lekcjach oraz sytuacji nauczyciela jako pracownika konkretnej szkoły. To sprawia, że główną metodą pracy w ramach kursu jest wykorzystywanie casusów prawnych i rozwiązywanie ich przy użyciu narzędzi prawnych.

SPOŁECZNE KONTEKSTY EDUKACJI

Kurs o tym, że szkoła ma potencjał wyposażania uczniów w cenne zasoby i szanse na awans społeczny i materialny, ale może być i jest źródłem i katalizatorem wielu niesprawiedliwości (ze względu na miejsce zamieszkania, płeć, wykształcenie lub zamożność rodziny, z której pochodzi uczeń). Może też być przedmiotem fałszywych obietnic (nieuchronnie w trakcie boomu edukacyjnego) albo pasmem straconych szans. Ten kurs jest po to, żeby nauczyć się zauważać mechanizmy powstawania szans i niesprawiedliwości, jak i zwalczania tych ostatnich - po to, żeby być lepszym nauczycielem i członkiem społeczności szkolnej, ale też po to, żeby być lepszym obywatelem i lepiej rozumieć dylematy polityki edukacyjnej.